

ÖN SÖZ

Bilim ve bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, küreselleşme tüm toplumların sosyal ve ekonomik hayatlarında hızlı değişimlere sebep olmaktadır. Bireyler ve ülkeler için ekonomik güvenlik her zamankinden daha fazla yenilikçi, yaratıcı ve tasarıma bağımlı hale geldi. İş birliği yaparak çalışabilme, problemleri hızlı ve yaratıcı bir şekilde çözebilme, esnek olma, belirsizliğe dayanabilme başarısının ve günlük yaşamın anahtarı olma yolundadır.

İnsan yaşamının tüm alanlarındaki bu değişimler eğitimciler için yeni sorumluluklar vermektedir. Bireylere eğitim yoluyla kazandırılması gereken çağın gerektirdiği beceriler, genel olarak 21. yüzyıl becerileri şeklinde ifade edilmektedir. Bunlar; **(1) Temel alanlar:** Dil, güzel sanatlar, matematik, fen, küresel farkındalık ve mali okuryazarlık vb. **(2) Öğrenme ve keşfetme becerileri:** Yaratıcılık, kritik düşünme, problem çözme becerileri, vb. **(3) Bilgi, medya ve teknoloji becerileri:** Bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı vb. **(4) Yaşam ve kariyer becerileri:** Sorumluluk, esneklik, uyum, girişkenlik, öz-yönetim, sosyal ve kültürlerarası beceriler, liderlik ve benzerleridir.

Dünyadaki söz konusu bu değişimlerden ve yeniliklerden Türkiye de etkilenmektedir. Özellikle değişen eğitim anlayışı ve ihtiyaçlar karşısında MEB, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sınıf Rehberlik Programlarının yeniden yazılması gereksinimini belirlemiştir. Bu gereksinimi karşılamak için 2019-2020 tarihleri arasında değişen eğitim anlayışı ve ihtiyaçlar doğrultusunda genel gelişim özellikleri, alanda ortaya çıkan güncel bilimsel bilgiler ve kültürel özelliklere odaklanılarak öğrencilerin güçlü yönlerine vurgu yapan ülkemize özgü *teelif bir sınıf rehberlik programı* hazırlanmıştır. Titizlikle yürütülen çalışmalar sonucunda Sınıf Rehberlik Programının *Akademik, Kariyer ve Sosyal Duygusal* gelişim alanları ve her bir gelişim alanında yeterlik alanları belirlenmiştir. Her üç gelişim alanı da her sınıf düzeyinde yer alacak şekilde okul öncesinden 12. sınıf düzeyi dahil her öğretim kademesi için her iki eğitim-öğretim dönemini kapsayacak şekilde 36'şar kazanım belirlenmiştir.

Sınıf Rehberlik Programı kazanımlarının temel alındığı etkinliklerdeki temel hedef, çocuk ve öğrencilerin akademik, kariyer ve sosyal duygusal gelişimlerini sağlamaktır. Etkinlikler kâğıt-kalem uygulamaları yerine mümkün olduğunca çocukların ve öğrencilerin etkinlik sürecine aktif katılımını gerektiren, yansıtıcı düşüncelerine ve hayal kurmalarına olanak tanıyacak şekilde hazırlanmıştır.

Sınıf Rehberlik Programı kazanımları temel alınarak geliştirilen bu Kitapta sunulan etkinlikler uygulanabilecek örnek etkinliklerdir. Bununla birlikte Sınıf Rehberlik Programı kazanımları temel alınarak öğrenci, okul, okulun bulunduğu bağlam ve diğer değişkenlere göre yeni etkinlikler geliştirilebilir. Her bir uygulayıcı, kazanımları kazandıracak şekilde etkinlik geliştirebilir ve uygulayabilir. Geliştirilen bu etkinlikler örnek olarak hazırlanmıştır Buradaki amaç, sınıf rehber öğretmeni ya da okul psikolojik danışmanının/rehber öğretmenin sınıfa hangi ayağı ile gireceğini tarif etmek değildir.

Sınıf Rehberlik Programlarının dayandırıldığı temel bilimsel görüşlere ve Akademik, Kariyer ve Sosyal Duygusal gelişim alanlarının özelliklerine uygun 455 kazanım için birer etkinlik geliştirilmiştir. Sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanına/rehber öğretmene öğrencilerinin, okulunun ve bölgesinin, ihtiyaçlarına göre uyarlayabileceği etkinlik için bir seçenek sunulmuştur.

Etkinlik geliştirme aşaması pandemi (Covid-19) dönemine denk gelmesi nedeni ile çevrimiçi ortamda yapılan çalıştaylar aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Çevrimiçi çalıştaylarda sahada çalışan okul psikolojik danışmanına/rehber öğretmene ve öğretmenler ile bir araya gelerek öncelikle Sınıf Rehberlik Programı geliştirme süreci kapsamında geliştirilen kazanımlar ve sınıf rehberlik programının, vizyonu ve misyonu paylaşılmıştır. Katılımcılar etkinlik geliştirme süreci hakkında bilgilendirilmiş ve sonrasında öğretim elemanlarının danışmanlığında okul psikolojik danışmanları ve öğretmenler etkinlikler geliştirmişlerdir. Bu etkinliklerin uygulanabilir, güncel ve amaca uygun etkinlikler olmasına özellikle özen gösterilmiştir. Bunların yanı sıra her bir etkinlik için kazanım değerlendirme bölümü eklenerek kazanımın amaca hizmet edip etmediği belirlenmiştir. Bu bölüm ülkemiz psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında hesap verilebilirlik için önemli bir gelişmedir.

Sınıf Rehberlik Programı etkinliklerinin hazırlanmasında emeği geçen öğretim elemanlarına Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü personeline ve çalışma sürecinde katkılarını esirgemeyen değerli psikolojik danışmanlara ve öğretmenlere teşekkür eder, etkinliklerin öğrenci, sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanlarına/rehber öğretmenlerine yararlı olmasını dileriz.

Etkinlik Düzenleme Kurulu

GİRİŞ

Okullarımızda verilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin bir bölümünü sınıf rehberlik programları ve bu programda belirlenen kazanımlar temel alınarak uygulanan grup rehberlik etkinlikleri oluşturmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 09/07/2020 tarih ve 17 sayılı kararı ile okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve liseler olmak üzere tüm kademe ve sınıf düzeylerinde yeni sınıf rehberlik programı uygulamaya konmuştur. Bu programın genelinde akademik, kariyer ve sosyal duygusal gelişim alanları ve bu gelişim alanlarının altında da yeterlik alanları belirlenmiştir. Daha sonra her bir sınıf düzeyi için gelişim ve yeterlik alanları temel alınarak kazanımlar belirlenmiştir. Sınıf rehberlik programında her bir sınıf düzeyinde 36 kazanım olmak üzere toplamda 468(1) kazanım bulunmaktadır. Kazanımların öğrencilere aktarılmasında grup rehberliği etkinlikleri önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle Millî Eğitim Bakanlığı ve Etkinlik Düzenleme Kurulu'nun ortak çalışmasıyla her bir kazanım için örnek etkinlikler geliştirilmiştir. Bu kitapta sırasıyla;

1. Sınıf Rehberlik Programı'ndaki kazanımlara ilişkin örnek etkinlikler geliştirilirken dikkat edilen hususlar
2. Etkinliklerin uygulanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar
3. İhtiyaç duyulan etkinliklerde öğrencileri gruplara ayırmak için kullanılacak gruplara ayırma örnekleri
4. Özel gereksinimli öğrenciler için öğretimsel uyarlamalar
5. Her bir kazanım için geliştirilen Örnek Etkinliklere yer verilmiştir.

1. ETKİNLİK GELİŞTİRMEDE DİKKAT EDİLEN VE EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Giriş bölümünde de bahsedildiği gibi sınıf rehberlik programındaki kazanımların öğrenciye aktarılmasında grup rehberliği etkinliklerinin önemi büyüktür. Etkinliklerin istenen amaca ulaşabilmesi için etkinlik geliştirmede belirli hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

Sınıf rehberlik programında yer alan kazanımlara ilişkin grup rehberliği etkinlikleri geliştirme aşamasında dikkat edilen hususlar aşağıda sunulmuştur. Burada unutulmaması gereken önemli bir nokta kitapçığın sonunda verilen tüm etkinliklerin "örnek" etkinlikler olduğudur. Okul Psikolojik Danışmanları/Rehber Öğretmenleri ve Sınıf Rehber Öğretmenleri, sınıf rehberlik programlarına ve kazanımlara bağlı kalmak kaydıyla, kendi görev yaptığı bölgenin, okulun, sınıfın şartlarını ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak özgün etkinlikler geliştirebilir ve bunları kullanabilir. Özgün etkinlikler geliştirip uygulamak isteyen okul psikolojik danışmanları/rehber öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerine bir yol haritası olması açısından örnek etkinliklerin geliştirilmesinde dikkat edilen hususların önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle özgün etkinlikler geliştirmek isteyenlerin Tablo 1'i ve diğer hususları incelemesi yararlı olacaktır.

(1) Her bir sınıf düzeyinde 36. kazanım öğrencilerin sınıf rehberlik programlarına ilişkin duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri için ayırıldığından toplamda 455 örnek grup rehberliği etkinliği geliştirilmiştir.

Tablo 1. Etkinlik Geliştirmede Dikkat Edilecek Hususlar

ETKİNLİĞİN ADI (Kazanımla bağlantılı, dikkat çekici bir isim verilmeli)

Gelişim Alanı	Sınıf Rehberlik Programında yer alan gelişim alanı dikkate alınmalıdır.
Yeterlik Alanı	Sınıf Rehberlik Programında yer alan yeterlik alanı dikkate alınmalıdır.
Kazanım/Hafta	Sınıf Rehberlik Programında yer alan kazanım ifadesi ve hafta dikkate alınmalıdır.
Sınıf Düzeyi	Sınıf Rehberlik Programında yer alan sınıf düzeyi dikkate alınmalıdır.
Süre	Ders saati ve gelişim düzeyi dikkate alınmalı
Araç-Gereçler	1- Araç- gereçler kısmında süreçte kullanılacak materyalleri net ve açık bir şekilde ifade ediniz ve uygulayıcının materyalleri okuduğunda ne hazırlaması gerektiğini düzgün bir şekilde anlamasını sağlayınız.
Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık	<ol style="list-style-type: none">1. Ön hazırlık kısmında uygulayıcının etkinliği uygulamadan önce ne gibi hazırlıklar yaparak sınıfa gitmesi gerektiği hakkında uygulayıcıyı açık ve anlaşılır ifadelerle bilgilendiriniz.2. Etkinlik içeriği ve araç-gereçler dikkate alınmalı.3. Etkinlik için gerekli olan <i>araç gereçlerin hazırlanması</i> (örneğin çalışma yapraklarının öğrenci sayısı kadar çoğaltılması, çalışma yapraklarının kesilmesi, posterin tahtaya asılması gibi), <i>sınıf düzeninin ayarlanması</i> (örneğin U şeklinde oturma, sıraların kenara çekilmesi gibi), <i>bir hafta önce ya da birkaç gün önce öğrencilerin görevlendirilmesi</i> gibi.
Süreç (Uygulama Basamakları)	<ol style="list-style-type: none">1- Etkinliği geliştirirken süreç basamaklarının etkinliği uygulayacak kişinin daha rahat anlaması adına yalın, sade fakat aynı zamanda net bir şekilde anlaşılır olmasına dikkat ediniz.2- Etkinlik süreci işlem basamakları şeklinde anlatılmalı.3- Sürecin belirlenmesinde aşağıdaki tekniklere yer aşağıdaki, başlıklara yer verilmeli farklı tekniklerden yararlanılmalı: <p>GİRİŞ</p> <ul style="list-style-type: none">• Merak uyandırıcı bir açılış• Etkinlik hedefinin ne olduğunun açıklanması• Etkinlik içeriğinin kısa bir özetinin verilmesi• Bu aşamada öğrencilerin geçmiş öğrenmeleri de uyarılıp gündeme getirilmelidir.

Süreç
(Uygulama
Basamakları)

YAŞANTININ GELİŞTİRİLMESİ

Tasarlayacağımız yaşantının hedef yönünde düşünce, duygu ve davranışları uyar-
ması beklenir.

- Yazma egzersizleri (cümle tamamlama, liste yapma, günlük tutma vb.)
- Kültür fizik egzersizleri (dans, oyunlar, temel spor hareketleri vb.)
- Sanat uğraşları (resim, müzik, kolaj, çamur etkinlikleri vb.)
- Okuma (hikâyeler, şiirler okuma vb.)
- Bilgi toplama etkinlikleri (araştırma yapma, grup tartışmaları, röportaj yapma, video/kısa film çekme vb.)

YAŞANTIYA YÖNELİK TEPKİLERİN İFADE EDİLEBİLECEĞİ BİR YÖNTEM OLUŞTURMA

Bu aşamada öğrencilerin kendilerine sunulan yaşantıyla ilgili duygu, düşünce ve davranışsal tepkileri toplanır.

Tartışma soruları

- Öğrenciler bu etkinlikte ne oldu diye tartışmak istemeli
- Öğrenciler bu etkinliğe yönelik tepkilerini paylaşmak istemeli
- Öğrenciler kendilerini bu etkinliğin nasıl etkilediği üzerine düşünmeli (Bu yaşantı sonucunda ne fark ettin, bu etkinlikten sonra yaşamında neyi değiştirmek istersin)
- Öğrenciler diğerlerini bu etkinliğin nasıl etkilediği üzerine düşünmeli (Bu yaşantı sonucunda sınıf arkadaşların ile ilgili ne öğrendin, bu yaşantı sınıfı nasıl etkilemiş olabilir)
- Öğrenciler öğrendiklerini günlük yaşama nasıl aktarabileceklerini düşünmeli (Diğerleriyle birlikte çalışma konusunda bu deneyimden ne elde ettin, burada bugün öğrendiklerinle bağlantılı olarak bu hafta nasıl bir şey yapmak istersin)

TEPKİLERİN İŞLENMESİ

Öğrencilerin etkinlikte deneyimledikleri yaşantıya yönelik tepkilerini alıp bu yaşantılar hakkında ortak yönlerin, farklılıkların, ortaya çıkan temaların belirleneceği aşamadır.

VARGI

Yaşantı tamamlandıktan sonra etkinlikte yaşananların özetlenerek ulaşılan sonuçların paylaşılmasıdır.

4. Etkinlik yazıldıktan bir gün sonra okunarak dış bir gözle tekrar değerlendirilmelidir. Etkinliklerde süreçte kullanılan ısınma, etkinlik ya da materyaller arasında ilişki kurulmalı, süreç birbirinden kopuk parçalar hâlinde görünmemelidir.

Kazanımın
Değerlendirilmesi

1. Etkinliğin amacına ulaşip ulaşmadığına ilişkin değerlendirme yapmak grup rehberliğinin önemli hedeflerinden biridir. Her ne kadar her şeyi ölçmek mümkün olma da, sonuçta ya da süreçte amaca uygun olarak bir değerlendirme yapmak gereklidir. **Bunun için aşağıdakilerden faydalanılabilir:**

- Öğrencilerin etkinliğin amacına erişebilme düzeyini belirlemek (kendini değerlendirmeye yönelik ölçekler, checklist, anket vb.)

Kazanımın Değerlendirilmesi

- Öğrencilerin kazanıma ilişkin davranışları sergilemesini sağlayacak uygulamaları ödev olarak verme (poster hazırlama, günlük tutma, proje hazırlama, röportaj yapma vb.)
- Aileler ve öğretmenleri sürece dahil etme (gözlem yapma, öğrenciyi değerlendirme vb.)

Öğretmene Uygulayıcıya Not

- İhtiyaç duyulması hâlinde uygulayıcının dikkat etmesi gereken özel hususlar, alternatif yollar ve alternatif araç-gereçlere yer verilmeli.
- (Bu bölüm etkinlik öncesi yapılacak olan hazırlığa ilişkin bilgilerin yer aldığı bölüm değildir. Bu tarz konular etkinliğe hazırlık kısmına yerleştirilmelidir.)

Etkinliği Geliştiren

Etkinliği geliştiren kişi ya da kişilerin isimleri yazılmalı.

1. Etkinliği kazanım ifadesini öğrencilere kazandıracak şekilde planlayınız. Kazanım ifadesinde değişiklik yapmayınız ve özellikle kazanımdaki fiile dikkat ediniz.
2. Etkinlik içeriğini belirlemeden önce mutlaka kazanımla ilgili alan yazını okuyunuz ve kuramsal bilgileri dikkate alınız.
3. Etkinliğin öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olmasına dikkat ediniz.
4. Etkinliğin bir ders saati (yaklaşık 40 dakika) içerisinde uygulanabilir olmasına dikkat ediniz.
5. Kâğıt-kalem uygulamaları yerine mümkün oldukça öğrencilerin sürece aktif katılım sağlayacakları, düşüncelerine ve hayal kurmalarına olanak tanıyan içerikler belirleyiniz. Bu noktada hazırlanacak Çalışma Yapraklarında düz metin yerine içerikle ilgili görsellere (tablo, şekil, fotoğraflar vb.), öğrencilerin dikkatlerini çekecek uygulamalara ya da materyallere yer verebilirsiniz.
6. Etkinlikle ilgili akademik bilgiler verilmesi gerekiyorsa Etkinlik Bilgi Notu şeklinde düzenleyiniz ve alıntı yapılan kaynakların birincil kaynaklar olduğundan emin olunuz.
7. Etkinliği geliştirirken süreç basamaklarının etkinliği uygulayacak kişinin daha rahat anlaması adına yalın, sade fakat aynı zamanda net bir şekilde anlaşılır olmasına dikkat ediniz.
8. Araç-gereç gerektirmeyen etkinlikler geliştirmekten kaçınınız.
9. Etkinliğin başlangıç sürecinde öğrencilerin sürece ısınması için yapılacak etkinlikleri, temel kazanımın kazandırılması için uygulanacak etkinliğe oranla görece daha kısa tutmaya özen gösteriniz.
10. Etkinliklerde öğrencileri gruplara ayırmak için etkinlik yazım kılavuzundaki "Gruplara Ayırma Örnekleri" başlığı altından etkinliğinizin doğasına en uygun olan yöntemi seçiniz.
11. Etkinliğe başlarken geliştireceğiniz etkinliğin doğasına uygun olarak etkinlik amacını bildirebilirsiniz veya bildirmemeyi tercih edebilirsiniz.
12. Süreç basamakları arasındaki geçişi, akışı bozmayacak şekilde yapınız.
13. Sürecin başlangıcında doğrudan etkinliğe geçmek yerine ilgi çekici bir giriş cümlesi ile öğrencilerin dikkatini etkinliğe odaklayınız.
14. Etkinlik geliştirirken etkinliğin temel kazanımı kazandırmaya yönelik ve temel kazanımla alakalı olduğundan emin olunuz.
15. Etkinlik için bir kaynaktan bilgi alma ihtiyacınız olduğunda bilgiyi doğru (birincil) bilgi kaynaklarından aldığınızdan emin olunuz.
16. Etkinliğin içinde herhangi bir kaynaktan alınan tüm bilgileri doğrudan almadan, sadeleştirerek kendi cümlelerinizle ifade ediniz.

17. Etkinlikleri yazarken klasik örnekler vermekten kaçınınız, daha özgün ve orijinal örnekleri tercih ediniz.
18. Etkinlik yazarken öğrenciye ders verme amacı gütmeyen, kazanımı süreçte kendi kendilerine kazanmalarını sağlayacak etkinlikler yazmaya özen gösteriniz.
19. Oyun temelli, yaratıcı ve hayal kurmaya olanak verecek etkinliklerle süreci eğlenceli hale getirip zenginleştiriniz.
20. Süreç sonunda tartışma soruları sorarak etkinliğin pekiştirilmesini ve anlaşılmasını sağlayınız. Tartışma soruları ile etkinliği pekiştirmeden süreci sonlandırmayınız.
21. Oluşturulan tartışma sorularının kazanım ile tutarlı olmasına ve kazanımı pekiştirmeye yönelik olmasına dikkat ediniz.
22. Etkinlik içinde veya çalışma yapraklarında kullanılan "tanınmış kişilere" örnekler verilirken daha ulaşılabilir, öğrencileri motive edebilecek örnekler vermeye dikkat ediniz.
23. Etkinliklerde örnek sunarken kullanılan isimlere sınıfta o isimde bir öğrenci olabileceğini düşünerek dikkat ediniz, mümkünse uygulayıcıya not olarak sınıfta örnekteki isime sahip bir öğrenci varsa örnekteki ismi sınıfta olmayan bir isimle değiştirebileceğini belirtiniz.
24. Kazanımın değerlendirmesi kısmında öğrencinin kazanımı pekiştirmesini sağlayacak, etkinlik süreci dışındaki sürede yapabileceği, onu aktif kılacak, yaparak ve yaşayarak öğrenmesini sağlayacak yaşantılar kurgulayınız.

2. ÖRNEK ETKİNLİKLERİN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Örnek etkinliklerin verimli şekilde kullanılması ve amacına ulaşması için uygulama sırasında uygulayıcı tarafından dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıda sıralanmıştır:

- Her bir kazanıma ilişkin etkinliğin uygulanacağı günden bir hafta önce okunması gerekmektedir. Bu sayede ön hazırlık gerektiren etkinlikler için gerekli hazırlığın yapılması kolaylaşacaktır. Bu süreçte;
 - Araç-gereçler kısmı dikkatle incelenmesi ve gerekli araç gereçlerin etkinliğin uygulanacağı güne kadar hazır hale getirilmesi.
 - Uygulayıcı için ön hazırlık kısmının dikkatle incelenmesi ve gerekli düzenlemelerin uygulama öncesi yapılması
 - Süreç kısmının en az bir kez okunması,
 - İhtiyaç duyulması hâlinde kullanılacak alternatif yöntemler ve eğer varsa özel gereksinimli öğrencileriniz için yapabileceğiniz düzenlemelerin yer aldığı uygulayıcıya not kısmının okunması,
 - Etkinlikte öğrencilere bilgi ya da geribildirim verilebilmesi için hazırlanmış olan etkinlik bilgi notu varsa etkinlik öncesinde incelenmesi önerilmektedir.
- Örnek etkinliklerin süreç kısmında tüm basamaklar açık ve anlaşılır biçimde ifade edilmiştir ve birbirine bağlıdır. Bu nedenle etkinlik uygulanırken süreçteki hiçbir aşamanın atlanmamasına özen gösterilmesi etkinliğin amacına ulaşması açısından önemli görülmektedir.
- Ders süresi dikkate alınarak olabildiğince fazla gönüllü öğrenciyi sürece katmaya özen göstermek fakat katılım göstermek istemeyen öğrencileri sürece katmaya zorlamamanın etkililiği artıracağı önerilmektedir.
- İki hafta arka arkaya tekrar eden kazanımların içeriklerinin dikkatle incelenmesi, her bir haftada yalnızca o hafta ele alınması gereken konuları ele alıp diğer haftanın konularına değinilmemesi etkinliklerin çerçevesi-

nin daha rahat çizilmesine yol gösterecektir.

- Kazanımlar bir bütün ve birbirini tamamlayıcı şekilde hazırlandığı için etkinliği yapılacak olan kazanım ön bilgiler içeriyorsa sınıf rehberlik programında o konuya ilişkin daha önceki sınıf düzeylerinde yer alan kazanımların dikkatle incelenmesi, eğer öğrencilerin etkinliğin uygulanması sırasında ihtiyaç duyacakları eksik bilgileri varsa etkinlik öncesinde ya da etkinliğin süresini olabildiğince az etkileyecek şekilde öğrencilere aktarılmasının etkinlik sürecini daha etkili hale getireceği düşünülmektedir.

Örneğin, 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında 9. Sınıfta uygulayacağınız karakter güçleri ile ilgili bir etkinliğe ilişkin temel bilgiler sınıf rehberlik programında 7. sınıfta yer alabilir. Fakat bu dönemde 9. sınıfta öğrenim gören öğrenciler 7. sınıftayken bu program yürürlükte olmadığından öğrencilerinizin karakter güçlerine ilişkin bilgileri, etkinliğin uygulanabilmesi için yeterli olmayabilir. Bu durumda etkinliği uygulayacağınız dersten önceki bir zamanda karakter güçleriyle ilgili kısa bilgiler verebilir ya da öğrencilerden etkinliği yapacağınız güne kadar bu konuda bilgi toplamalarını isteyebilirsiniz. Bunun dışında etkinliğinizin süresini planlayarak etkinlik öncesinde de kısaca karakter güçleri konusuna değinebilirsiniz. Program değişikliği sebebiyle 1-2 sene kadar bu tip durumların yaşanması beklenmektedir.

- Özellikle sosyal duygusal gelişim alanında yer alan bazı konular öğrencilerin bir kısmı için hassasiyet içerebilir (örn. beden imgesi). Bu tip durumlarda öğrencilerin olumsuz etkilenmemeleri için her bir etkinliğin önceden okunması yoluyla risk teşkil eden bir durumlarda sınıf içi öğrenci etkileşiminin kontrolü gibi düzenlemeler ile olumsuzlukların önüne geçilmesi sağlanabilir.

3. GRUPLARA AYIRMA ÖRNEKLERİ

Etkinliklerin geliştirilmesi sürecinde öğrencilerin birbirleriyle etkileşimlerde bulunabilecekleri ve iş birliği yapabilecekleri bir ortam oluşturulmasına dikkat edilmiştir. Böylece öğrencilere;

- Kendisine olan güveni, konu alanına ilişkin tutum ve ilgi gibi özelliklerini artırma,
- Motivasyonlarını artırma,
- Dinleme, empati, uzlaşma, çatışma yönetimi ve gelecekte karşılaşılabilecekleri durumlara transfer edebilecekleri beceriler geliştirmelerine yardım etme,
- “Ait olma” gereksinimlerini karşılamalarına yardım etme,
- Birbirleri hakkında daha detaylı bilgi sahibi olmalarını, birbirlerini daha iyi tanımalarını sağlama,
- Başkalarının fikirlerine saygılı olmayı ve hoşgörülü olmayı içselleştirmelerine yardım etme hedeflenmiştir.

Gruplara ayrılarak gerçekleştirilecek olan etkinliklerde grupların her seferinde aynı olmamasına ve farklı kişilerden oluşmasına dikkat edilmesi önemlidir. Aşağıda etkinlik içinde öğrencileri gruplara ayırmada kullanılacak örnek çalışmalara yer verilmiştir:

1. Öğrencilere doğum tarihleri sorularak, doğum tarihleri Aralık-Şubat ayları arasında olanlar bir grup, Mart-Mayıs ayları arasında olanlar bir grup, Haziran-Temmuz ayları arasında olanlar bir grup, Eylül-Kasım ayları

arasında olanlar da diğer bir grup olmak üzere gruplara ayrılabilir (etkinliğin gerektirdiği grup sayısına göre aylar aralığı azaltılabilir, arttırılabilir).

2. Öğrencilere kardeşleri olup olmadığı sorulur. Tek çocuk olanlar bir grup, 2 kardeş olanlar bir grup, 3 kardeş olanlar bir grup, 4 kardeş olanlar bir grup gibi gruplara ayrılabilir (etkinliğin gerektirdiği grup sayısına göre tek çocuk ve iki kardeş olanlar bir grup, 3 kardeş ve daha fazla olanlar bir grup gibi birleştirilerek grup sayıları ayarlanabilir).
3. 4-5 farklı renklerde şekerler bir kutu içine konulur. Öğrencilerin sayısı ve etkinlikte çalışacak grup sayısı dikkate alınarak şekerlerin rengi ve sayısı belirlenebilir. Her öğrencinin kutudan bir şeker alması ve şekerlerin renklerine göre gruplara ayrılması sağlanabilir.
4. Etkinlikte yer alacak her grup için bir set olacak şekilde küçük kâğıtlar hazırlanır. Her bir sette grupta yer alacak öğrenci sayısı kadar kâğıt bulunmalıdır. Örneğin 30 öğrenciyi 5 gruba ayıracaksanız 5'li kâğıtlardan 6 set oluşturulmalıdır. Her set için bir konu belirlenir ve o konuya ait kavramlar ya da kelimeler kâğıtlara yazılır. Örneğin "değerler" setinde "vatanseverlik, minnettarlık, barış, yardımseverlik, dürüstlük" kelimeleri yer alabilir; "Takım Sporları" setinde "Basketbol, Futbol, Voleybol, Hentbol, Su Topu" yer alabilir. Bu temalar belirlenirken öğrencilerin sınıf seviyelerine dikkat edilmelidir. Her öğrenciden bir kâğıt seçmesi ve sonra arkadaşlarının da içinde yer aldığı seti oluşturmaları ve gruplarını bulmaları istenir.
5. Öğrencilerin isimlerinin ilk harfi alfabenin ilk 7 (ayrılacak grup sayısına göre bu aralık daraltıp, genişletilebilir) harfi ile başlayanlar bir grup, sonraki 7 harfi ile başlayanlar ikinci grubu, sonraki 7 harf ile başlayanlar üçüncü grubu, kalan harflerle başlayanlar dördüncü gruba atanabilir.
6. Öğrencilerin isimlerindeki harf sayısına göre gruplara ayrılabilir. İsminde 4 harf olanlar bir grup, 5 harf olanlar bir grup, 6 harf olanlar bir grup şeklinde oluşturulabilir.
7. Dört mevsim isimleri büyük kartonlara yazılır ve dört farklı köşeye asılır. Öğrencilerden birer mevsim adı söylemeleri istenir ve söyledikleri mevsimin köşelerine gitmeleri istenir. Sınıftaki öğrenciler böylece gruplara ayrılabilir.
8. İçi görünmeyen bir kutuya ayrılacak grup sayısı kadar farklı renkte ve yakın sayılarda boncuklar atılır. Öğrencilerin içlerine bakmadan birer boncuk çekmeleri istenir. Aynı renkte boncuk çeken öğrenciler aynı grupta olacak şekilde öğrenciler gruplara ayrılabilir.
9. Öğrencilerden bir kâğıda kimseye göstermeden 0-100 arası bir rakam yazmaları istenir. İstenen sayıda gruba göre 0-20 arası rakam yazanlar bir grup, 21-40 arası yazanlar bir grup, 41-60 arası yazanlar bir grup şeklinde gruplar oluşturulabilir.
10. Öğrencilerin okula ulaşım şekillerine göre gruplar oluşturulabilir. Yürüyerek gelenler bir grup, ailesi tarafından kendi araçlarıyla bırakılanlar bir grup, servisle gelenler bir grup, otobüs-metro-dolmuşla gelenler bir grup olabilir.
11. Dört ya da beş farklı boyutta öğrenci sayısı kadar çubuk hazırlanır ve bir kutuya konulur. Öğrencilerden birer çubuk almaları istenir ve çubukların boylarına göre öğrenciler gruplara ayrılabilir.
12. Öğrencilere boş zamanlarında yapmaktan en çok hoşlandığı etkinlik sorularak aynı etkinliği yapmaktan hoşlanan öğrenciler aynı gruplara atanabilir.
13. Öğrencilerden müzik eşliğinde dans etmeleri istenir. Müzik durduğunda üçerli, ikiserli, beşerli grup ol şeklinde yönerge verilebilir.

14. Öğrencilere “aklınızdan bir renk tutun” şeklinde komut verilir. Daha sonra mavi tutanlar kimler? Kırmızı tutanlar kimler? Şeklinde sorularla gruplar oluşturulabilir.
15. Öğrenciler tuttukları takımlara göre gruplara ayrılabilir.
16. Farklı bölgelerden gelen öğrenciler varsa, öğrencilerin doğum yerlerinin olduğu ilin bulunduğu bölgeye göre gruplara ayrılabilir.
17. Öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltilerek benzer cevapları veren öğrenciler aynı gruplara atanabilir:
 - En sevdiği yemek
 - En sevdiği renk
 - En sevdiği meyve
 - En sevdiği müzik türü
 - En sevdiği oyun
 - En sevdiği çiçek

4- ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLER İÇİN ÖĞRETİMSEL UYARLAMALAR

Öğrencileri farklı gelişimsel alanlarda desteklemek için hazırlanan bu etkinliklerin uygulayıcıya/öğretmene not kısmında, etkinlikleri gerçekleştirme sürecinde özel gereksinimli öğrenciler için yapılabilecek öğretimsel uyarlamalara da yer verilmiştir. Bu uyarlamalar farklılaştırılmış öğretim ve öğrenme için evrensel tasarım ilkeleri kapsamında temellendirilerek çevresel düzenlemeler, materyal uyarlamaları, öğrenme içeriğini farklılaştırma, öğrenme sürecini farklılaştırma ve öğrenme ürünlerini farklılaştırmaya yönelik öneriler şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin/uygulayıcıların etkinlikleri gerçekleştirirken, sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerinin gereksinimlerine göre sürece katılımlarını destekleyecek uyarlamaları yapmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle etkinliklerde yer verilen uyarlama önerilerine ilişkin kavramsal çerçeve bu kısımda da başlıklarıyla özetlenmiştir:

Çevresel Düzenlemeler: Özel gereksinimli öğrencilerin fiziksel çevresini ısı, ışık ve oturma düzeni açısından düzenleme boyutunda; sosyal çevresini ise etkinlikleri gerçekleştirme sürecinde küçük grup çalışmalarına yer verilmesi ve akranları ile farklı şekillerde bir arada olmasına yönelik düzenlemeler boyutunda ele alınarak çeşitli öneriler sunulmuştur. Örneğin, materyal seçim ve dağıtımında çocuklardan destek alma, küçük grup çalışmalarında öğrencilere akran eşleşmesi yapılması gibi önerilere yer verilmiştir.

Materyal Uyarlamaları: Özel gereksinimli öğrencilerin etkinlik sürecine katılımlarını desteklemek üzere etkinlik materyallerinde yapılan değişiklikleri ve düzenlemelere yönelik öneriler bu kapsamda ele alınmıştır. Örneğin, çalışma yapraklarındaki yazıların puntolarının büyütülerek veya dokunsal özellikler eklenerek görme bakımından işlevsel hale getirilmesi; materyallere tutarken kavramayı artırıcı parçalar/özellikler ekleme gibi önerilere yer verilmiştir.

Öğrenme İçeriğini Farklılaştırma: Özel gereksinimli öğrencilerin gelişim ve öğrenme özelliklerine göre etkinliklerde öğretilecek içeriğin basitleştirilmesine ya da çeşitlendirilmesine yönelik uyarlama önerileri bu kapsamda ele alınmıştır. Örneğin, etkinlik sürecindeki çalışmaların özel gereksinimli öğrenciler için küçük parçalara bölünerek aşamalı hale getirilmesi, tartışma sorularının basitleştirilerek öğrencilerin katılımlarının desteklenmesi, öğrenciden etkinliğin tamamı yerine sınırlı miktarının/bölümünün yapılmasının istenmesi etkinliklerin basitleştirilmesine yönelik öneriler kapsamında sunulmuştur. Etkinliklere öğrencilerin gereksinimlerine göre, katılımlarını artıracak şekilde müzik, resim gibi çalışmaların eklenmesi ise etkinlikleri çeşitlendirmeye yönelik ele alınmıştır.

Öğrenme Sürecini Farklılaştırma: Özel gereksinimli öğrencilerin katılımlarını desteklemek üzere etkinlik sürecindeki etkileşimin düzenlenmesine ilişkin öneriler bu kapsamda ele alınmıştır. Örneğin, özel gereksinimli öğrencilere neyin nasıl yapılacağını anlatmak üzere yetişkin ya da akran desteğinin sunulması, etkinlikte yer alan çalışma yapıları yapılırken öğrencilerin bireysel olarak desteklenmesi; onlara geribildirim sunulması ve soru sorulduğunda yanıtlara yönelik çeşitli hatırlatıcıların kullanılmasına yönelik öneriler verilmiştir.

Öğrenme Ürünlerini Farklılaştırma: Özel gereksinimli öğrencilerin etkinlik sürecinde öğrendiklerini (kazanımlarını) kendi özelliklerine göre farklı şekillerde ifade edebilmesine yönelik uyarılma önerileri bu kapsamda ele alınmıştır. Örneğin, çalışma yapıları ile çalışılırken öğrencilerin farklı şekillerde tepki vermelerine (yazmak yerine resim yaparak ifade etmelerine ya da sözel olarak anlatmak yerine yazarak anlatmalarına) fırsat tanıma, soru sorulduğunda sözel olarak değil resimli kartlardan seçerek yanıt verme gibi öneriler sunulmuştur.

Etkinliklerin gerçekleştirilme sürecinde özel gereksinimli öğrencilerin katılımların desteklenmesine yönelik bu kavramsal çerçevede ifade edilen öğretimsel uyarlamaların, uygulayıcıların/öğretmenlerin öğrencilerini desteklemeye yönelik farkındalık sağlayan öneriler olduğu unutulmamalıdır. Sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin mevcut performansı ve gelişimsel özelliklerine göre bu önerilerden hangilerine etkinliklerde yer verilip verilmeyeceği öğretmenlerin/ uygulayıcıların kararı ile belirlenebilir.

5- ÖRNEK ETKİNLİKLER